

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNÓVELDE-UTCA 8. Telefon száma 55-88.

EGYETÉRTÉS

Csávolszky Lajos tulajdonos és felelős szerkesztő.

Kossuth Ferencz főmunkatára.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNÓVELDE-UTCA 8. Telefon száma 51-88.

Egy tanuságos beszéd.

Gratulálunk Bánffy Dezsőnek és az összes mamelukának. Az osztrák parlament ma reggel eljutott odáig, hogy a provizoriumjavaslatot a költségvetési bizottság elé utalhatta.

szolgálatot. Természetes ez Lueger úrnál, ki a csöcsélek vezérések csak azért kereste, hogy az elismert állami hatalmak részéről is kellő méltánylást és elismertést csikarhasson ki.

Moeskos piaci retorikájának duzzadt áradatát rázúdította a mezzeti igazság nagy eszményére és minden jogos törekvésre, minden elképzelhető rágalommal igyekezett kisebbiteni azokat a mezzeti igazságokat és érdekeket, melyeket a kiegyezési kérdésekben kell érvényesíteniük és szemlélteni elbiztosított hivatkozott mindazokra a kapzsi ösztönökre és nemtelen érzelmekekre, melyek az osztrák pártokat a kiegyezési tárgyalásokban a legeszelebbebb követelésekre ragadják.

Nincs itt mit kiesinyíteni! Lueger ur agitatorius dícsősege bizonyosan nagyon muló jelentőségű tünemény még az annyira fejletlen osztrák népszélemben és annyira kezdetleges osztrák alkotmányosság viszonyai között. De ama szánalmas, hogy jelenlegi kényes és kétes helyzetében is, mikor a pártok uralkodó szenevedélyei és a közvélemény viharos aramlati kivülről és fölötte hullámanak el, mikor ránezve a kraklerség aranynapjai is elmulnak, magának a leggonoszabb magyarellenes igazgatóval általános tekintélyt és megdönthetetlen agitatori fölényt gondol biztosíthatni.

mat, mely ma az osztrák németeket csak úgy hangzattják, hogy ez világos jele a hármasszövetség szilárd voltának, mely szövetség szükségességét ma már Olaszországban mindenkinél be kell látnia. Ennek megfelelően gróf Goluchowski utazását élénk rokonszenvvel fogadják.

Amde az olyan kvótatárgyalások között, és az olyan egyezségi alkudozások között, minőket a 67-es kiegyezés az állam és állam közötti alkotmányos kapcsolat rendjén írt elő, elmaradhatatlan volt, hogy Luegernek a kiegyezés körül indított agitatorius nemcsak a népies mélysegekben, de az osztrák pártélet felsőbb elágazásaiiban is hódító erővel törjön előre.

Csak tegye meg! Ezt szívesen vesszük. A tanuságot szávaiból pedig meggyegyeztetik maguknak kormányfőiknek.

Budapest, november 5.

A delegációk egybehívása. A delegációkat, mint Bécsből távoztak, november 16-ára hívják egybe. Az egybehívó királyi kézirat, mint értesítő, a hivatalos lap vasárnapi számában fog megjelenni.

Gróf Goluchowski utazása Monsába. Gróf Goluchowski külügyminiszter, a ki Mérey osztálytanácsossal ma este 9 órakor indult el monzai útjára, holnap Milanóban Rudini és Visconti-Venosta miniszterekkel, továbbá gróf Nigra bécsi osztrák követével fog találkozni és az ő társaságában

olytájt utáj. Az osztrák lapok a látogatásról szólnak az hangoztatják, hogy ez világos jele a hármasszövetség szilárd voltának, mely szövetség szükségességét ma már Olaszországban mindenkinél be kell látnia.

A levele a következőképen hangzik: „Goluchowski grófnak, az osztrák és magyar külügyminiszternek monzai látogatása nem oly jelentéktelen esemény, hogy kikerülhesse az önkök figyelmét. Nem mozdulna ki országából a külügyminiszter épen most, a bécsi válságos napok alatt, csupán azért, hogy udvariassági látogatást tegyen egy uralkodónál, a kivel az ő királya már 16 év óta szövetségben van.

Ellenkezőleg, a látogatás alkalmával a nemzetközi politikára vonatkozólag bíró dolgok kerülnek tárgyalásra. A legérdekesebb és legfontosabb lesz ezek közül a megbeszélés és előkészítés Lueger József látogatásának az osztrák királynál, és pedig Turinban, az osztrák alkotmányot érintő fennállásának ünnepe alkalmából.

A francia-orosz szövetség proklamálása után a német császár szükségesnek találta a hármasszövetség alkudozások viszonyának minél szorosabbra való fűzését. Ugyanekkor arról győződött meg, hogy az osztrák udvarnál bizonyos hidegség mutatkozik azért, mert Ausztria császára és Magyarország királya meg nem adta vissza Umberto királynak, 1881 októberében, a bécsi udvarnál tett látogatását.

Ennélfogva rábirta Ferencz Józsefet, hogy az osztrák alkotmány fennállásának Turinban tartandó ötven év jubileuma alkalmából adja vissza az oly régen várt látogatást az osztrák királynak. Vilmos császár is Turinban lenne ekkor és a hármasszövetség erősege a három uralkodó jelenléte által újbul, ünnepelesen demonstrálhatnák.

Még egy másik körülmény is készteti Ausztria császárárt és Magyarországi királyát erre a látogatásra. 1898 december 2-án leszt ugyanis ötven éves évfordulója Ferencz József Ausztria trónjára való lépésének. Ez alkalomból Európa összes uralkodói életjátagnak Bécsbe.

Ha Ferencz József 1898. december 2-án nem adná vissza az 1881-bi bécsi látogatást, természetesen Umberto király sem venne el az osztrák fővárosba az uralkodó jubileumra, ez pedig rossz benyomást keltené és a másik két szövetségessel állannak és a többi uralkodóháznak is igen rossz esnek. Ennélfogva most mindenáron módot akarnak találni e nehézség elhárítására. Ez a célja gróf Goluchowski monzai látogatásának és a két osztrák államfő jelenlétének. Nem is képzelték el, hogy mas célja volna a monzai látogatásnak.

A huncok ügyek enquete-jén, melyet holnap báró Bánffy miniszterelnök elnöklété alatt tartanak, a beteg báró Keresztesy osztályfőnök fogja helyettesíteni. A kereskedelmi miniszterium részéről Vörös László államtitkár, az igazságügyi miniszterium részéről pedig Lányi Bertalan miniszteri tanácsos vesznek részt az enqueten. Holnap reggel Mayländer Mihály podeszta is Budapestre érkezik.

Közeletünk.

Byron, a ki nagyobb volt a gyűlöletben mint a szeretetben, ki nem állhatta a minisztereket. Ostorozta őket, a hol lehet. Nem fogadja el szentségül a „jószándékot”. Mert hát a „spokoi is jó szándékkal van kiköveztve.” (Szerinte ez a portugáljok egy közmondása, Toth Béla úgy gyantja „Szajrül-szajra” munkájában, hogy Johnson használt először e kifejezést.) S már jól ki van taposva ez a pokolbeli sugárut. A „jószándék” a legáltalmasabb tromf, ha balul üt ki valami. Ezt vádja ki Byron szerint a kereszt, a miniszter s a kéjhőgy, mikor védekezni akar.

Hát ez a minisztergyűlölet és a jószándékot nem sokba vévő Byron alkalmasint nem nagyon szeretne volna Wallacis Gyulát. En pedig meggyűjtötte a tiszteletre ha hem is egy oltártól, de legalább egy kis mecsetet, a minő az én szerénységemtelik. Meggyűjtöm pedig csakis annak a jószándéknak a fejében, a mely elölti a mi közoktatásügyi miniszterünket, s a mely minduntalan meggyaluitások keres. Mi az államférfiak dolgában kell, hogy szerényebbek legyünk. Nekünk meg kell besülnünk a jó szándékot is.

Wallacis ismételt támadást intéz immár a protekció ellen. Utasította miniszteriumának egyes osztályait, valamint a tanfelügyelőségeket is, hogy kinevezéseknél ne legyenek tekintettel a protekcióra. Igen helyes elvöl indult ki. A ki, ugymond, protekciózt keres, az nem egészen bízik a saját tehetségében. Az olyat tehát nem kell kinevezni.

Most újabbban egy másik rendelet bocsátott ki a közoktatási egyetemhez a nepotizmus tiltakpáisi ellen. Felcsóltotta a tisztelt tanár urakat, hogy ezental asszisztensnek gyantán ne a saját fiaikat, vejeiket és rokonait alkalmazzák, hanem a legérdemesebb növendékeket. Es hogy mennyire igaz van ebben a miniszternek, mutatja a bécsi egyetem esete. Annak orvosi kara legelőbb legelő volt az egész világban. Alkalmánnyúl pusztán azon az okon, mert a nagydudományú tanár urak a saját rokonokkal töltötték be a megüresedett katedrákat.

A közoktatásügyi miniszter tehát egy kétféül hydrát akar kiirtani. A protekcióz és a nepotizmus ennek a hydrának a lejei. (Jól esik idegen nevezni ezeket a szörnyűségeket.) De hát megmondta-e a miniszter ur, hogy micsoda nagy tuskóba vigta a fejszét? Nem tudom, nem-e veszedelmesebb vállalkozás ez, mint a Herkulesé, a kit az istenek sorába emeltek, mert az övé sikerült. Abban az Augias istállójában, melyet szintén Herkules söprött ki, se lehetett több piszok, mint a mennyit Wallacisnak kell kitakarítani, ha meg akarja tisztítani közoktatásunkat a protekcióz és a nepotizmus kínöveseitől. Nem fele, hogy vállalkozás a „jószándék” marad. En magam vöröse tapsolám tenyereimtel Wallacisért (bár soha sem tapsoltam életemben se színházban, se a képviselőházban), ha csak megköszöntené is a célt, a melyet maga elé tűzött.

Hanem nézzünk egy kissé körül. A protekcióz elkerülődik már az iskolában. A gimnázium osztályait rendszeren me a legszorgalmasabb tanuló nyeri el, hanem a rokon, vagy az, kinek legáltalmasabb a protekcióra.

Miert éhezik most a rektor bemozdissa szerint majdnem négy száz egyetemli hallgató? Azért, mert ezeken a legszegényebb ifjaknak nincs protekciózjuk. A városnál, az egyes miniszteriumoknál s a különféle hivatalokban igen sok egyetemi hallgató talál foglalkozást, mint napidíjas vagy mint írók. Ezek gond nélkül végzik el egyetemi tanulmányaikat, mert rendszeren beüllyosabb, vagyonsosabb szőlők fiait is a mellett. Másikben se je juthatnának ezekbe az állásokba. Ha letették a vizsgáikat, kinevezik őket hivatalnokoknak. Inkább őket, a kiket ismernek már, mint idegeneket. Ez csak természetesen.

Zichy Mihály.

Hetvenedik születésnapja alkalmából. — Irta: Szana Tamás.

Az ünnepeket mindig nagy előszeretettel rendező Magyarország egyik legnagyobb fiaról és dícsőségéről: Zichy Mihályról egészen megelégedik. Meg az egymást sürül követő jubileumokban, példátlan bőkezűséggel, olykor a husz és tíz éves pályafutásokat is megünnepeli; csak az orosz lapok utján vesz tudomást arról, hogy világhírű művészt Zichy Mihályt hetvenedik születésnapja alkalmából kifütnetésekkel halmozza el Oroszország. Arról, hogy kitűnő hazánkfi ez a nagy napon a hazai művészeti testületek is megünnepelnek: „ninesen emlékeztek”. Összes elismerésük iránta abban szponstul, hogy szűkszavulag regisztrálják hűtőri érdemeit: érdeklődését a magyar kultúra iránt, tántorítatlanul ragaszkodását a magyar hazához.

Bizony, bizony tőbbet érdemelne tőlünk ez a Zichy Mihály. Mert ha van művésznök, a ki a külföldön elismerést, dícsőseget szerzett a magyar névnek s a ki legnagyobb diadalai között sem szűnt meg szívben, érzelmetben és gondolkodásomban magyar lenni, úgy minden bizonyonnyal Zichy Mihály az, kinek csodás zsenijét a legműveltebb nemzetek elsőrangú kritikusai ismerték el szokatlan magasztalásokkal, s a ki felkenterte Európa érdeklődését olyan korban, a mikor még csak a betyárkés és cigányok földje gyantán ismerték Magyarországot. Zichy Mihály volt az, a ki Liszt Ferenczel együtt minden bizonyonnyal dokumentálta, hogy a magyar fajban művészi lélek lakozik s hogy ennek a léleknek csak kedvező körülményekre van szükség, hogy eredetiségével és erejével csodálkozást keltsen mindenütt.

És mind ezért mit kapott tőlünk Zichy Mihály elismerésül? Mellőztétést, sőt mondjuk ki nyíltan, sértő visszutasítást. Tavaly múlt ötven esztendője, hogy ez a nagy művész először megjelent a magyar közönség előtt. Az onya fűdalma-t, a sok tekintetben meg iskolás, de egészen mégis mély hatású festményt küldte el hozzánk a képzőművészeti egyesü-

let kiállítására. A kritika, jóllehet akkor még épen nem voltunk bőviben a tehetségeknek, bizonyos előlék tartózkodással nyilatkozott felele s a helyet, a művész által kért magas ár felett fejezte ki megbotránkozását. Zichy azt felelt a sajtóval szemben, hogy második művet: „A keresztrel való levetélt”, mely az előző jöval értékesebb volt, a nemzeti múzeum képtünetemények ajándékozta. Hadd lássa a nemzet, hogy a művész lehet önértékes, a nélkül, hogy önző anyagi érdekek vezelnék elhatározásában. Az any husz éves ifjú galavallós föllépése nem eltanult vagy magára erőszakolt pose volt: hanem a legszorgosabb hazafias érzelmet megnyilatkozása. Az előlék, magyar ur család sarja ambícióját találta abban, hogy első nagyobb szabású alkotása a nemzet tulajdona maradjon. S ez a nemes érzelmet maradt kísérő társa egész művész pályafutása alatt. A hazai viszonyok arra kényszerítették, hogy idegen földön, előltnék épen nem rokonszenves nemzetnél és udvarnál keressen működési tért. Zichy arra használta föl előlék pozícióját, hogy szószólónk, a magyar nemzet érzelmeinek, aspirációinak tolmácsa lett hatalmas partiógónál. S hogy Oroszország intelligenciájára csakhamar Magyarország felé fordult rokonszenvvel: az sok tekintetben e kiváló művésznök közönhető, ki nem csak az eszel kezeltésének, hanem az élő szó használásának is elsőrangú mestere.

Majd nagysókára Magyarországon is jobbra kezdtek fordulni a közállapotok. A nemzet megkapta az intézkedés jogát ügyei felett. A felsőbb magyar kormány a képzőművészetek sorsának intézését is belevonta gondoskodásának körébe. Zichy boldogabb korszak fölírásának remélte: úgy vélekedett, hogy most már neki is lesz a működésére alkalmas tere, használhat sok megpróbáltatáson átesett hazájának. Csaknem erőszakkal szakította ki magát az orosz udvar kötelekéből, hol nagyra becsülték s fényesen honorálják fenomenális tehetségét s egyszerre csak ott termelt köztünk, hogy velünk együtt végezze az újalkotás nagy munkáját. Az ország azelőtt kevéssel vásárolta meg, telmes áldozattal, a híres Esterházy-keptárt. Mi sem lett volna természet-

esebb, minthogy élére Zichy Mihályt, az elsőrangú mestert, a művészetek főnemlét, alapos ismerőjét az Európaesztet nagy összeköttetésekkel és dus tapasztalatokkal bíró embert állítsák. Minthogy azonban Magyarországon ösüdköztől fogva meg van az a patriarkális szokás, hogy a fontosabb pozíciók betöltésénél nem a farságos munka által szerzett érdemek, hanem a családi összeköttetések s a politikai érdekek határoznak: Zichy Mihályt is mellőzte a felelős magyar kormány. Megbotránkozott ezen akkor minden komolyabb gondolkodó magyar ember: a sajtó is elléte a protekcióz elvakult módon való alkudozását; de a dolgon segített többé nem lehetett. Zichy megvesztett szívvel, másodsorú is elhagya hazáját. Azóta oda jutottunk, hogy az ilyen visszáesetű feltevést sem keltenek, sőt az indit esodalkozásra, ha valaki véletlenül olyan helyre jut, a hol tehetségének és tanulmányainak értékesítésére alkalmas talál. Tekintélyes hivatalok élén látunk olyan embereket, a kik semmivel sem értenek többet elfoglalt állásuk betöltéséhez, mint a varga a harangöntéshez. Nem tesz semmit. Ott vannak az alárendelt közegek, azok majd gondolkoznak és dolgoznak a főnök vagy igazgató ur helyett. Mig áldás, ha az előlék hivatalnok ösüdközött karokkal nézi a dolgok folyását s csak drága egészségeknek ápolásával bíbelődik.

Aztán élre jönnék és évek tünnek el a mulandóság tengereiben. Zichy visszatért Oroszországba, a hol tart karokk fogadták és még világgal egyik leghatalmasabb uralkodójának: atyai barátja a gyermekeinek. Az orosz udvar mindent előlékelt, hogy nagy lesztőlével a saját hazájában apszaltali szerelmeket elledtesse. Zichy el is léte a szerelmek, de nem felede el — hazáját. Nyugalmasabban óráiban történetekből nem egyszer merített inspirációt; szabadságharcából meg- ragadó epizódokat örökölt meg hatalmas rajzonnal s még fiatalabb társai Münchenben a német postákért lekesülték: ő Madách, Arany és Petőfi tolmácsolására vállalkozott. A csodálatos illusztrációk diadalait járták be az egész világot; de a mi kormányunk még ezek után sem vette észre Zichy Mihályt s nem tett lépéseket arra, hogy a rajolás nagy mestere-

ret valamelyik művészeti intézetünk élére, ha bár áldozatok árán is, visszáesdgesse. Pedig, ha volt valaki hazai művészeink közt, a ki alkalmas és képes lett volna arra, hogy meglehetősen diszkreditált művészeti oktatásunk terén örvendés fordulatnak legyen előlékője, úgy az bizonyára Zichy Mihály volt. Zichy, a Teophil Gautier által már pályája kezdetén „monstre de genie” nevezett művész, a ki nagy tehetsége és tudása mellett még azzal a kiváló előnnyel is rendelkezik, hogy szeretettelőlő egyéni tulajdonságainál fogva a közönség körében is hatalmas propagandát tudott volna csinálni a művészeteknek.

Zichy folyvást mellőztek és mellőzik, mert az egyenes úton haladó, önértékes, megalkuvásokra nem hajlandó embernek Magyarországon ninesen kelete. Nálunk a fölék meggyűnyködő, lelele aragóznak vagy nagyképűködő közepeserűség arat sikereket. Zichy Mihály, a szabadgondolkodó művész-lék, még ha végtete vélelőnl Magyarországra szöflőttne is, aligha érezhetné otthonosan magát. Neki jobb Oroszországban, a hol fölismerték és méltányolják is tudják tüneményeserű tehetségét. De ne higje az érdemes mester, hogy róla Magyarországon mindentől egyforma a vélemény jelentőségének és súlyának megítélésében. A jobbak itt is hódolattal állanak meg korszakos lángelméje előtt s benne a magyar művészet egyik legnagyobb dícsőségét látják. Ezek mindig szeretteleg büszkeséggel gondolnak reá és mostani ünnepein szívbén, lélekben a távoli Oroszországban is vele vannak.

SELYEM és RONGY.

— BEGÉNY. — 31. Irta: TIMÁR SZANISZLÓ.

— Itt van, — felelé Anna s a levelet kivette a szekrényből. Azután leült István mellé, a ki föltanotta és figyelmesen olvasta. Sokáig tartott, hossa a levél csak rövid volt. István tizeszer huzza is átolvasta, a nélkül, hogy megmozdult volna. A visszatérő erély diadala volt

ez a mozdulatlanlág. Mert leike megint tele volt a képzelet íjesztő képeivel. Véres képek, megtört szívek, elröplött sóhajok, halálévegődések és segélykiáltások elevenedtek föl előtte. De elnyomott mindent.

Végül odanyújtotta a levelet Annának. — Eredj Anna, — mondá vibráló hangon, — végy egy gyufát és égesd el a kemenczében ezt a levelet.

— Nem szabad olvasnom? — kérdeé Anna, könyörgő szemekkel nézve Istvánra. — Nem, — felelé gyorsan István, megnyomja keményen a szót. — Es ne is kérdezd soha, mi volt ebben a levélben.

Anna szó nélkül a kemenczéhez ment. E pillanatban Lencz a szobába lépett, a mi István figyelmét magára vonta. Anna észrevettlenül egy már készen tartott papíradarabot vett elő és azt meggyújtva elégette. A levelet pedig a keblébe rejtette.

A láng fellobbant és István megvárta, a mig hamuvá ég az egész. Azután Lenczhez fordult.

— Hogy van beteg? — kérdeé vidáman a jóvénny. — Gratulálók; látom, hogy már ágyon kívül van. Ez derek. Ha így haladunk, nem sokára levezethetjük a partra és sétáltathatunk.

István kezdte nyugotni, de nem felelt semmit. Kedélye nagyon is tele volt az igazlalommal.

Hát a kisasszony? — fordult most Annához. — De igazán, most már megengedhetne magának egy kis alvást.

Hát nem aludtál? — kérdeé István. — Dehogyan nem, — mondá tiltakozva Anna, de mit is beszél Lencz ur!

— Nono! Csak meg ne haragudjék, kisasszony. Azért is elárlom. Igenis, a kisasszony éjjel-nappal itt virrasztott az ágyánál. Nem akarta megengedni, hogy egy ápolót, vagy ápolónőt rendeljek ide valamely kórházból. S tizenkét napja, hogy beteg, jóformán semmit sem aludt.

Azt nem jól tette, — mondá István. — Ma éjjel aludni fogsz. Lencz, nem tudta miért, de érezte, a mint egy fájó érzés nyílt végű idegrendszerén. — Itt fog aludni, ebben a szobában és ő nézni fogja, — gondoló elszorult szívevel.

